

KGORO YA DITLETLEBO TŠE NYENYANE

SEO O SWANETŠEGO GO SE TSEBA

Go sa šetšwe ge e ba o na le tletlebo malebana le motho yo mongwe goba o ikemela malebana le tletlebo, pukwana ye e hlametšwe go go hlahlaba gabonolo mabapi le kamoo o ka dirišago Kgoro ya Ditletlebo tše Nyenyane ka gona.

Kgoro ya Ditletlebo tše Nyenyane ke eng?

Ke kgoro yeo e theilwego e bile e laolwego go ya ka Molawana wa Kgoro ya Ditletlebo tše Nyenyane wa 61 wa 1984.

Ke ka Lebaka la Eng Kgoro ya Dikleimi tše Nyenyane e nyakega?

Go rarolla mathata a tša semolao kapejana ka ntle le ditshenya-galelo tša boramolao.

Ke bomang bao ba ka tsenyago tletlebo?

Batho bao ba nago le nywaga e 18 goba go feta moo, le ba bangwe bao ba thušwago ke batswadi ba bona goba bahlokomedi.

Ke bomang bao ba ka se tsenyego tletlebo?

Ba Dikhwama (Trusts), dikhamphani (companies and corporations), mekgatlo, mmušo. Lega go le bjalo, tše di ka ganetša tletlebo e lebišitšwego go tšona.

Kgoro ya Ditletlebo tše Nyenyane e Sepedišwa bjang?

Mahlakore ga a emelwe ke boramolao, eupša o ka kgopela keletšo go moemedi wa gago wa molao pele o ema pele ga kgoro.

Mongwaledi (wa kgoro) o tla go thuša ka ntle le tefo.

Go ka dirišwa leleme le ge e le lefe. Beakanya pele le mongwaledi ge e ba Motlatholli wa polelo e nyakega.

O ka tsenya tletlebo malebana le mang?

Motho le ge e le ofe, khamphani (company, corporation) goba sehlopha le ge e le sefe se se lego lefelong la kgoro, ka ntle le mmušo wa lefelong goba Mmušo wa naga.

O ka tsenya tletlebo ya bokae?

Go fihla go R15 000.

Ge e ba tletlebo ya gago e feta R15 000, o ka tlogela bokae bjo bo fetago R15 000 gore o swanele go kgorong (ka mohl. ge e ba tletlebo ya gago e le R17 000, o ka tlogela R2 000). Ge e ba o tlogela karolo ya tletlebo o ka se kgone go tsenya tletlebo ya karolo yeo ka morago.

O ka tsenya tletlebo ya go fihla go R15 000

- gore o lefše tšhelete yeo e bego e adimilwe;
- ya phahlo;
- ya tšhelete ya madulo;
- ge go dumetswe molato wa tšhelete (sekoloto), tšhelete ya go adingwa, thekethe ya go lefa (promissory note)
- ya molato wa tšheke;
- sekoloto seo se dirilwego ka tumelelano (credit agreement debt) go ya ka Molawana wa Naga wa go Adimiša
- ditiragalo tšeo di bakilego tshenyo yeo e sa fetego R15 000.

Ke eng seo se sa akaretšwego?

Ditletlebo

- tšeo di fetago R15 000,
- malebana le Mmušo,
- tšeo di hlokwago ke go kgaotšwa goba go fetišwa ga ditshwanelo,
- tša go senywa leina, tšheke e šoro, go tswalelelwa kgolegong ka phošo, go swarwa ka phošo, go radiwa, tshenyo yeo e bakilwego ke go kgaotšwa ga kholofetšo ya lenyalo
- tša ge lenyalo le fedišwa,
- tšeo di amago boemo bja tlhaologanyo goba bokgoni bja yona,
- ya modiro o itšego o se nago le le tletlebo e nngwe yeo e ka dirwago (ka ntle le ge go na le akhaonto, go neelana ka moago goba phahlo yeo e sa fetego R15 000),
- tšeo e sego tša selegae (ka mohl. go kobja mošomong mo go sa lokelago, go felelwa ke tšhelete goba molato [criminal case] le ge e le ofe), le
- tšeo di fetilwego ke nako (go fetile nywaga e 3 go tloga nakong yeo e bego e swanetše go lefša ka yona).

O tsenya bjang tletlebo?

Megato yeo e swanetšego go gatwa pele o tsenya tletlebo:

Ikgokaganye le mophekgišani (yo o tsenyago tletlebo malebana le yena) ka bowena gomme o leke gore a go lefe. Ge e ba o sa kgone –

- ngwalela mophekgišani wa gago lengwalo la go nyaka go lefelelwa (o bolele gore ke bokae le ditaba tša bohlokwa mabapi le tletlebo) gomme o mo fe bonyenyane matšatši a 14 go tloga ka nako yeo lengwalo la go nyaka go lefelelwa le mo fihlelago ka yona go fihla nakong yeo tefelelo e nyakegago ka yona.
- lša lengwalo la go nyaka go lefša ka letsogo goba o le romele

KGORO YA DITLETLEBO TŠE NYENYANE

SEO O SWANETŠEGO GO SE TSEBA

ka poso yeo e kgonthiseditšwego gore e tla fihla (registered).

- Ge e ba o se wa lefelelwa ka matšatši a 14, e ya go mongwal-edi wa kgoro o swere bohlatse bja gore lengwalo la go nyaka tefeledo le ile la newa motho yo go nyakwago tefo go yena.

Seo o swanetšego go se swara ge o e ya go mongwaledi:

- Lengwalo la go nyaka tefeledo le bohlatse (ka mohl. setlankana sa posong).
- Tumelelano le ge e le efe yeo e ilego ya thalwa, dipampiri le bohlatse bjo bongwe bja tletlebo.
- Leina ka bottlalo, aterese (ya gae/goba ya mošomong, ge e ba e le gona), nomoro ya mogala ya motho yoo go nyakwago tefeledo go yena.

Ke moka?

- Mongwaledi o tla go (Molatofatši) thuša gore o tlatše pitšo ya kgoro (summons) le go bea letšatši le nako yeo molato o tlogo sekwa ka lona.
- O ka iša pitšo yeo ya kgoro go motho yo kleimi e tsenywago malebana le yena (Molatofatšwa) ka bowena. O swanetše go kgona go bontšha Moahlodi/Mokomišinari wa Kgoro ya Dikleimi tše Nyenyane gore o neile Molatofatšwa lengwalo la pitšo ka bowena.

goba

- O ka lefelala šerifi gomme wa iša lengwalo la pitšo go šerifi wa kgaufi le lefelo leo Molatofatšwa a dulago go lona. Šerifi ke yena a le neago molatofatšwa.
- Moo šerifi a sepedišitšego lengwalo, hwetša bohlatse (bja šerifi bja gore o le sepedišitše) pele ga letšatši la tsheko.
- Dula o ena le Tumelelano e thadilwego, dipampiri goba bohlatse bja go nyakwa ga tefeledo ya gago.
- Tsebiša dihlatse ka letšatši la tsheko le nako ya gona, gomme o beakanye gore ba be gona kgorong nakong yeo.
- O tle le bohlatse bja šerifi bja go bontšha gore o sepedišitše lengwalo la pitšo ge o etla kgorong.

Ka morago ga go hwetša lengwalo la go bitšwa kgorong, Molatofatšwa a ka dira'ng?

- A ka lefa tšhelete ya tletlebo goba a lokišetše go e lefa dikga-wana—kgawana (instalments) ka tumelelano le Molatofatši.
- A ka tliša lengwalo (leo le tsebjago e le 'plea'), leo le bolelago boiphemelo bja gagwe le mabaka ao a ikemelago ka wona, go mongwaledi wa kgoro, gomme a romele kopi go Molatofatši.

- A ka dire kganetšo (malebana le Molatofatši) ka go tliša lengwalo leo le swanago le lengwalo la pitšo ya semolao go mongwaledi wa kgoro.
- A be gona kgorong ka letšatši leo le beilwego le nako, gomme kgoro e tla hlahloba kgopelo goba kganetšo.

Go thweng ge e ba Molatofatšwa a lefile pele ga letšatši la tsheko?

Nea Molatofatšwa setlankana se se ngwadilwego sa gore o amogetše tšhelete gomme o tsebiše mongwaledi wa kgoro gore o ile wa lefša ka gona ga o sa tšwetša molato pele. Go kaone kudu ge o iša bohlatse ka moka bja tefeledo.

O ka dira'ng ka letšatši la tsheko?

Etla kgorong ka bowena ka nako gomme o dule go fihla o lokollwa ke Moahlodi/Mokomišinari. Le gona o kgonthišege gore:

- o swere dipampiri ka moka tšeo tletlebo ya gago e theilwego go tšona (dipampiri tša bohlatse bja tletlebo /tša go ikemala);
- dihlatse ka moka di ba gona le gore o tsebišetše mongwaledi wa kgoro ka maleme ao ba nyakago go bolela ka wona le ge e ba go nyakega Motlhatholli wa polelo;
- o na le bohlatse bjo bo ngwadilwego bja gore lengwalo la pitšo le išitšwe go yo go nyakwago tefo go yena, ka mohl. affidavit/ lengwalo la šerifi la gore lengwalo le išitšwe.

Go direga'ng tshekong?

Tshepedišo ya ka kgorong ga e na mathata e bile e bonolo. Moahlodi/Mokomišinari a ka go kgopela gore o hlalose taba ya gago gomme a go botšiša dintlha tše dingwe tše di oketšegilego.

Hlalosa taba ka boripana. Araba dipotšišo tša Mokomišinari ka boripana gomme o mo nee tšeo o di tlišago e le bohlatse.

Tshekišano ga ya dumelelwa. Moahlodi/Mokomišinari a ka go dumelela gore o botšiše molatofatšwa dipotšišo di se kae.

Theetša mophenkgišani wa gago ka kehlhloko gomme ge a fetša go bolela o bontšhe dintlhakgolo tšeo a sego a di bolela gabotse go Mokomišinare.

Ka morago ga go theetša wena, mophenkgišani wa gago le dihlatse, Mokomišinare a ka phatlalatša kgoro gore a yo naganišiša ka kahlolo goba a ka e ahlola le semeetseng. Gape Moahlodi/Mokomišinari a ka bontšha gore o tla go tsebiša lebakeng le le tlogo ka kahlolelo.

Ga se wa kgotsofatšwa ke kamoo taba e feditšwego ka gona?

Kgoro ya Ditletlebo tše Nyenyane ga se kgoro ya dipego (records) le gona ditshepedišo ga di bolokwe.

Ge e ba o sa kgotsofala kamoo taba e feditšwego ka gona, tshepedišo ya ditaba e ka lebišwa go Kgoro e Phagamego gore e hlahlobišwe gape ka tlase ga mabaka a mararo feela:

- Ge go se na moahloledi yo a swenetšego.
- Ge e ba Moahlodi/Mokomišinari a na le tswalano e itšego tabeng/a ka ba le letsogo le kobong/a ka ba šoro/a amega ka go reka a rekiša ditirelo tša mmušo.
- Go se latele tshepedišo mo go šiišago.

Ka morago ga ge kgoro e ahlahlile taba ga go sa na molato o kago tsošwa gape.

Ikopanye le moemedi wa gago wa molao ge o iša taba go Kgoro e Phagamego.

Ka morago ga moo go direga'ng?

Kahlolelo ya Kgoro ya Ditletlebo tše Nyenyane ke makgaolakgang. Latela taelo le ge e le efe yeo e tšwago kgorong ya tsheko go akaretša le ditefo gomme o obamele phetho yeo e dirilwego.

Ge e ba e thekga wena: Mophenkgišane a ka go lefa tšhelete yeo go thwego a go nee . Mo nee setlankana seo se bontšhago bokae bjoo.

Ge motho yo a go kolotago a sa kgone go lefa, kgoro e tla lekola boemo bja gagwe bja tša ditšhelete gomme e bee bokae bjo bo swanetšego. Nakong ya ge go lekolwa boemo bja tša ditšhelete ditho tše dingwe di kgopelwa gore di tšwe go se nene.

Go thwe'ng ge e ba motho yo a ahloletšwego gore a lefe a sa kgone go lefa?

Ge e ba motho yo a swanetšego go lefa a sa lefe gomme o nyaka go mo gapeletša ka molao, tshepedišo ya Kgoro ya Maseterata ke yona e tla dirišwago. Mongwaledi a ka ntšha lengwalo la go swariša gomme šerifi wa kgoro a le iša.

Ikgokaganye le ramolao wa gago ge o nyaka go gapeletša kahlolo ka molao Kgorong ya Maseterata.

LAW SOCIETY
OF SOUTH AFRICA

Tel: (+27) 12 366 8800
Fax: (+27) 12 362 0969
www.LSSA.org.za

P O Box 36626
Menlo Park 0102
Docex 82, Pretoria
304 Brooks Street
Menlo Park, Pretoria 0081

